

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
IX kadencja

Druk nr 907
Warszawa, 15 stycznia 2021 r.

Pani
Elżbieta Witek
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i na podstawie art. 32 ust. 2 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

- o zmianie ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych oraz niektórych innych ustaw.

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy panią poseł Urszulę Rusecką.

(-) Waldemar Andzel; (-) Ryszard Bartosik; (-) Barbara Bartuś; (-) Joanna Borowiak; (-) Tadeusz Chrzan; (-) Przemysław Czarnecki; (-) Witold Czarnecki; (-) Barbara Dziuk; (-) Czesław Hoc; (-) Paweł Hreniak; (-) Michał Jach; (-) Henryk Kowalczyk; (-) Krzysztof Janusz Kozik; (-) Władysław Kurowski; (-) Jacek Kurzępa; (-) Krzysztof Lipiec; (-) Marek Matuszewski; (-) Anna Milczanowska; (-) Jan Mosiński; (-) Violetta Porowska; (-) Marcin Porzucek; (-) Urszula Rusecka; (-) Paweł Rychlik; (-) Zdzisław Sipiera; (-) Sławomir Skwarek; (-) Kazimierz Smoliński; (-) Artur Szałabawka; (-) Ewa Szymańska; (-) Mariusz Trepka; (-) Jan Warzecha; (-) Patryk Wicher; (-) Grzegorz Wojciechowski; (-) Tomasz Zieliński.

Ustawa
z dnia 2021 r.
o zmianie ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach
represjonowanych z powodów politycznych oraz niektórych innych ustaw¹⁾

Art. 1. W ustawie z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 319 i 1578) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 10:

a) w ust. 2 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) pokrycie – w części lub całości – kosztów zakupu wyrobów medycznych;”;

b) ust. 4 – 6 otrzymują brzmienie:

„4. Pomoc pieniężna jednorazowa może być przyznana, jeżeli:

- 1) dochód osoby samotnie gospodarującej nie przekracza kwoty odpowiadającej 290% najniższej emerytury, ogłaszanej przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na podstawie art. 94 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 53, 252, 568, 1222 i 1578), zwanej dalej „najniższą emeryturą”;
- 2) dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty odpowiadającej 220% najniższej emerytury;

¹ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, ustawę z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, ustawę z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawę z dnia 2 września 1994 r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych, ustawę z dnia 31 maja 1996 r. o osobach deportowanych do pracy przymusowej oraz osadzonych w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich, ustawę z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, ustawę z dnia 16 listopada 2006 r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących cywilnym niewidomym ofiarom działań wojennych i ustawę z dnia 14 sierpnia 2020 r. o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom zesłanym lub deportowanym przez władze Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich w latach 1936 – 1956.

- 3) dochód osoby samotnie gospodarującej lub dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty odpowiadającej 350% najniższej emerytury, w przypadku gdy wnioskodawca jest osobą całkowicie niezdolną do pracy i do samodzielnej egzystencji.

5. Pomoc pieniężna okresowa może być przyznana, jeżeli:

- 1) dochód osoby samotnie gospodarującej nie przekracza kwoty odpowiadającej 220% najniższej emerytury;
- 2) dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty odpowiadającej 150% najniższej emerytury.

6. Pomoc pieniężna jednorazowa jest przyznawana do wysokości 150% najniższej emerytury, przy czym pomoc przeznaczona na pokrycie kosztów zakupu wyrobów medycznych jest przyznawana do wysokości 350% najniższej emerytury, a na dostosowanie pomieszczeń mieszkalnych do rodzaju niepełnosprawności jest przyznawana do wysokości 450% najniższej emerytury.”,

- c) ust. 9 otrzymuje brzmienie:

„9. Pomoc pieniężna jednorazowa jest przyznawana nie częściej niż 2 razy w roku kalendarzowym.”;

- 2) po art. 12 dodaje się art. 12a w brzmieniu:

„Art. 12a. 1. Osobie uprawnionej przysługuje dodatkowy urlop wypoczynkowy w wymiarze 5 dni roboczych w roku kalendarzowym.

2. Urlop, o którym mowa w ust.1, nie przysługuje osobie uprawnionej do urlopu wypoczynkowego w wymiarze przekraczającym 26 dni roboczych lub do urlopu dodatkowego na podstawie odrębnych przepisów.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. z 2020 r. poz. 517) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 19 w ust. 2 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) pokrycie – w części lub całości – kosztów zakupu wyrobów medycznych;”;

- 2) w art. 19a:

a) ust. 1 – 3 otrzymują brzmienie:

„1. Pomoc pieniężna jednorazowa może być przyznana, jeżeli:

- 1) dochód osoby samotnie gospodarującej nie przekracza kwoty odpowiadającej 290% najniższej emerytury, ogłaszanej przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na podstawie art. 94 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 53, 252, 568, 1222 i 1578), zwanej dalej „najniższą emeryturą”;
- 2) dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty odpowiadającej 220% najniższej emerytury;
- 3) dochód osoby samotnie gospodarującej lub dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty odpowiadającej 350% najniższej emerytury, w przypadku gdy wnioskodawca pobiera rentę inwalidy wojennego lub wojskowego albo jest osobą całkowicie niezdolną do pracy oraz niezdolną do samodzielnej egzystencji.

2. Pomoc pieniężna okresowa może być przyznana, jeżeli:

- 1) dochód osoby samotnie gospodarującej nie przekracza kwoty odpowiadającej 220% najniższej emerytury;
- 2) dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty odpowiadającej 150% najniższej emerytury.

3. Pomoc pieniężna jednorazowa jest przyznawana do wysokości 150% najniższej emerytury, przy czym pomoc przeznaczona na zakup wyrobów medycznych jest przyznawana do wysokości 350% najniższej emerytury, a na dostosowanie pomieszczeń mieszkalnych do rodzaju niepełnosprawności jest przyznawana do wysokości 450% najniższej emerytury.”,

b) ust. 6 otrzymuje brzmienie:

„6. Pomoc pieniężna jednorazowa jest przyznawana nie częściej niż 2 razy w roku kalendarzowym.”.

Art. 3. W ustawie z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. z 2020 poz. 1820) w art. 8 ust. 6 otrzymuje brzmienie:

„6. Przepisu ust. 2a nie stosuje się do osób, którym Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych przyznał świadczenie pieniężne na podstawie ustawy z dnia 14 sierpnia 2020 r. o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom zesłanym lub deportowanym przez władze Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich (Dz. U. poz. 1428 i).”

Art. 4. W ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1426, późn. zm.²⁾) w art. 21 w ust. 1 pkt 45a otrzymuje brzmienie:

„45a) świadczenie pieniężne przyznane na podstawie ustawy z dnia 14 sierpnia 2020 r. o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom zesłanym lub deportowanym przez władze Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich (Dz. U. poz. 1428 i);”

Art. 5. W ustawie z dnia 2 września 1994 r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych (Dz. U. z 2020 r. poz. 619) w art. 7a wprowadza się następujące zmiany:

1) w ust. 2 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) pokrycie – w części lub całości – kosztów zakupu wyrobów medycznych;”

2) ust. 4-6 otrzymują brzmienie:

„4. Pomoc pieniężna jednorazowa może być przyznana, jeżeli:

- 1) dochód osoby samotnie gospodarującej nie przekracza kwoty odpowiadającej 290% najniższej emerytury, ogłaszanej przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na podstawie art. 94 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 53, 252, 568, 1222 i 1578), zwanej dalej „najniższą emeryturą”;
- 2) dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty odpowiadającej 220% najniższej emerytury;

²⁾Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2020 r. poz. 1428, 1492, 1565, 2122, 2123, 2127, 2255 i 2320.

- 3) dochód osoby samotnie gospodarującej lub dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty odpowiadającej 350% najniższej emerytury, w przypadku gdy wnioskodawca pobiera rentę inwalidy wojskowego albo jest osobą całkowicie niezdolną do pracy oraz niezdolną do samodzielnej egzystencji.

5. Pomoc pieniężna okresowa może być przyznana, jeżeli:

- 1) dochód osoby samotnie gospodarującej nie przekracza kwoty odpowiadającej 220% najniższej emerytury;
- 2) dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty odpowiadającej 150% najniższej emerytury.

6. Pomoc pieniężna jednorazowa jest przyznawana do wysokości 150% najniższej emerytury, przy czym pomoc przeznaczona na pokrycie kosztów zakupu wyrobów medycznych jest przyznawana do wysokości 350% najniższej emerytury, a na dostosowanie pomieszczeń mieszkalnych do rodzaju niepełnosprawności jest przyznawana do wysokości 450% najniższej emerytury.”;

- 3) ust. 9 otrzymuje brzmienie:

„9. Pomoc pieniężna jednorazowa jest przyznawana nie częściej niż 2 razy w roku kalendarzowym.”.

Art. 6. W ustawie z dnia 31 maja 1996 r. o osobach deportowanych do pracy przymusowej oraz osadzonych w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich (Dz. U. z 2019 r. poz. 1168) w art. 5a wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w ust. 2 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) pokrycie – w części lub całości – kosztów zakupu wyrobów medycznych;”;

- 2) ust. 4-6 otrzymują brzmienie:

„4. Pomoc pieniężna jednorazowa może być przyznana, jeżeli:

- 1) dochód osoby samotnie gospodarującej nie przekracza kwoty odpowiadającej 290% najniższej emerytury, ogłaszanej przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na podstawie art. 94 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r.

o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 53, 252, 568, 1222 i 1578), zwanej dalej „najniższą emeryturą”;

- 2) dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty odpowiadającej 220% najniższej emerytury;
- 3) dochód osoby samotnie gospodarującej lub dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty odpowiadającej 350% najniższej emerytury, w przypadku gdy wnioskodawca jest osobą całkowicie niezdolną do pracy oraz niezdolną do samodzielnej egzystencji.

5. Pomoc pieniężna okresowa może być przyznana, jeżeli:

- 1) dochód osoby samotnie gospodarującej nie przekracza kwoty odpowiadającej 220% najniższej emerytury;
- 2) dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty odpowiadającej 150% najniższej emerytury.

6. Pomoc pieniężna jednorazowa jest przyznawana do wysokości 150% najniższej emerytury, przy czym pomoc przeznaczona na pokrycie kosztów zakupu wyrobów medycznych jest przyznawana do wysokości 350% najniższej emerytury, a na dostosowanie pomieszczeń mieszkalnych do rodzaju niepełnosprawności jest przyznawana do wysokości 450% najniższej emerytury.”;

- 2) ust. 9 otrzymuje brzmienie:

„9. Pomoc pieniężna jednorazowa jest przyznawana nie częściej niż 2 razy w roku kalendarzowym.”.

Art. 7. W ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 53, 252, 568, 1222 i 1578) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 6 w ust. 2 po pkt 6a dodaje się pkt 6b w brzmieniu:

„6b) pozbawienia możliwości wykonywania swojego zawodu przed dniem 31 lipca 1990 r. na skutek represji politycznych za działania na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce;”;

2) w art. 117 ust. 4 i 4a otrzymują brzmienie:

„4. Okresy, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 10 i ust. 2 pkt 6a i 6b, mogą być udowodnione dokumentami lub zeznaniami świadków. Oceny tych dokumentów i zeznań dokonuje, w drodze decyzji, Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych.

4a. Wniosek o potwierdzenie okresów, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 10 i ust. 2 pkt 6a i 6b, zawiera imię lub imiona oraz nazwisko wnioskodawcy, datę i miejsce urodzenia, imiona rodziców, numer PESEL, adres miejsca zamieszkania lub adres korespondencyjny, numer telefonu lub adres poczty elektronicznej, o ile wnioskodawca je posiada”.

Art. 8. W ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 i 2369) art. 64b otrzymuje brzmienie:

„Art.64b. 1. Członków Korpusu Weteranów Walk o Niepodległość Rzeczypospolitej Polskiej, o których mowa w art. 6² ust. 2 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. z 2020 r. poz. 517) oraz działaczy opozycji antykomunistycznej i osoby represjonowane z powodów politycznych, o których mowa w przepisach ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 319 i 1578), obowiązanych do wnoszenia opłaty za swój pobyt w domu pomocy społecznej można zwolnić, na ich wniosek albo z urzędu, całkowicie albo częściowo z opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej.

2. Przy podejmowaniu decyzji o całkowitym albo częściowym zwolnieniu członka Korpusu Weteranów Walk o Niepodległość Rzeczypospolitej Polskiej oraz działacza opozycji antykomunistycznej i osoby represjonowanej z powodów politycznych, z opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej albo o odmowie zwolnienia organ bierze pod uwagę możliwości i sytuację finansową gminy.”.

Art. 9. W ustawie z dnia 16 listopada 2006 r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących cywilnym niewidomym ofiarom działań wojennych (Dz. U. z 2020 r. poz. 684) w art. 10a wprowadza się następujące zmiany:

1) w ust. 2 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) pokrycie – w części lub całości – kosztów zakupu wyrobów medycznych;”;

2) ust. 4-6 otrzymują brzmienie:

„4. Pomoc pieniężna jednorazowa może być przyznana, jeżeli:

- 1) dochód osoby samotnie gospodarującej nie przekracza kwoty odpowiadającej 290% najniższej emerytury, ogłaszanej przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na podstawie art. 94 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 53, 252, 568, 1222 i 1578), zwanej dalej „najniższą emeryturą”;
- 2) dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty odpowiadającej 220% najniższej emerytury;
- 3) dochód osoby samotnie gospodarującej lub dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty odpowiadającej 350% najniższej emerytury, w przypadku gdy wnioskodawca jest osobą całkowicie niezdolną do pracy i do samodzielnej egzystencji.

5. Pomoc pieniężna okresowa może być przyznana, jeżeli:

- 1) dochód osoby samotnie gospodarującej nie przekracza kwoty odpowiadającej 220% najniższej emerytury;
- 2) dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty odpowiadającej 150% najniższej emerytury.

6. Pomoc pieniężna jednorazowa jest przyznawana do wysokości 150% najniższej emerytury, przy czym pomoc przeznaczona na pokrycie kosztów zakupu wyrobów medycznych jest przyznawana do wysokości 350% najniższej emerytury, a na dostosowanie pomieszczeń mieszkalnych do rodzaju niepełnosprawności jest przyznawana do wysokości 450% najniższej emerytury.”.

- 2) ust. 9 otrzymuje brzmienie:

„9. Pomoc pieniężna jednorazowa jest przyznawana nie częściej niż 2 razy w roku kalendarzowym.”;

Art. 10. W ustawie z dnia 14 sierpnia 2020 r. o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom zesłanym lub deportowanym przez władze Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich w latach 1936–1956 (Dz. U. poz. 1428) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) tytuł przedmiotu ustawy otrzymuje brzmienie:

„o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom zesłanym lub deportowanym przez władze Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich”;

2) art. 1 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1. Ustawa określa zasady, wysokość oraz tryb przyznawania świadczenia pieniężnego osobom zesłanym lub deportowanym przez władze Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich, zwanego dalej „świadczeniem pieniężnym.”;

3) w art. 4 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Świadczenie pieniężne jest przyznawane jednorazowo w wysokości 200 zł za każdy miesiąc okresu podlegania represjom, o których mowa w art. 2 pkt 1, potwierdzonego decyzją Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, o której mowa w art. 2 pkt 1.”.

Art. 11. 1. Ubezpieczonym, którzy udowodnili okres, którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 8 i 10 oraz w ust. 2 pkt 6a, 6b i 8 ustawy zmienianej w art. 7 podstawę wymiaru kapitału początkowego, o której mowa w art. 174 ust. 3 tej ustawy, ustala się w sposób określony w ust. 2, o ile jest to dla nich korzystniejsze od ustalenia tej podstawy na zasadach ogólnych przewidzianych dla pozostałych ubezpieczonych.

2. Jeżeli okres wskazany do ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego, o której mowa w art. 174 ust. 3 ustawy zmienianej w art. 7, obejmuje rok kalendarzowy, w którym ubezpieczony, przynajmniej za część tego roku legitymuje się okresem, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 8 i 10 oraz w ust. 2 pkt 6a, 6b i 8 ustawy zmienianej w art. 7, za podstawę wymiaru składek, o której mowa w art. 15 ust. 1 ustawy zmienianej w art. 7, przyjmuje się w tym roku kwotę przeciętnego wynagrodzenia, o którym mowa w art. 4 pkt 9 tej ustawy, proporcjonalnie do okresu, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 8 i 10 oraz w ust. 2 pkt 6a, 6b i 8 tej ustawy.

Art. 12. Przepis art. 11 stosuje się odpowiednio do ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, jeżeli do podstawy wymiaru emerytury lub renty został wskazany okres, w którym ubezpieczony legitymuje się okresem, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 8 i 10 oraz w ust. 2 pkt 6a, 6b i 8 ustawy zmienianej w art. 7.

Art. 13. Ubezpieczonym, którym ustalono kapitał początkowy, wysokość emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, ponownego ustalenia kapitału początkowego, wysokości emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy

z uwzględnieniem przepisów zmienianych w art. 7, a także z uwzględnieniem art. 11 i art. 12 dokonuje się na ich wniosek, o ile jest to dla nich korzystniejsze.

Art. 14. Przepisy art. 11–13 stosuje się odpowiednio do rent rodzinnych po ubezpieczonych, którzy legitymują się okresem, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 8 i 10 oraz w ust. 2 pkt 6a, 6b i 8 ustawy zmienianej w art. 7.

Art. 15. 1. Emerytura lub renta w wysokości ustalonej zgodnie z art. 11–14 przysługuje od miesiąca zgłoszenia wniosku, nie wcześniej niż od dnia 1 września 2021 r.

2. Decyzję w sprawie ponownego ustalenia kapitału początkowego, ponownego ustalenia wysokości emerytury, w tym również emerytury obliczonej z uwzględnieniem przeliczonego kapitału początkowego oraz decyzję w sprawie ponownego ustalenia wysokości renty z tytułu niezdolności do pracy lub renty rodzinnej, organ rentowy wydaje w ciągu 60 dni od dnia wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji.

Art. 16. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 7 i art. 11–15, które wchodzi w życie z dniem 1 września 2021 r.

Uzasadnienie

Projekt ustawy o zmianie ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych oraz niektórych innych ustaw ma na celu poprawę sytuacji życiowej wielu grup społecznych, gdyż dotychczasowe regulacje były przez ich przedstawicieli uznawane za niewystarczające lub ograniczające w prawach.

W art. 1 i art. 2, art. 5, art. 6 i w art. 9 projektu ustawy zawarto odpowiednio zmiany w ustawie z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 319 i 1578), w ustawie z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. z 2020 r. poz. 517), w ustawie z dnia 2 września 1994 r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych (Dz. U. z 2020 r. poz. 619), w ustawie z dnia 31 maja 1996 r. o osobach deportowanych do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich (Dz. U. z 2019 r. poz. 1168) oraz w ustawie z dnia 16 listopada 2006 r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących cywilnym niewidomym ofiarom działań wojennych (Dz. U. z 2020 r. poz. 684). Projektowane zmiany we wskazanych aktach prawnych dotyczą zwiększenia progów dochodowych uprawniających do jednorazowej pomocy pieniężnej i okresowej pomocy pieniężnej oraz umożliwienie przyznania pomocy pieniężnej jednorazowej 2 razy w roku.

Obecnie Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, zwany dalej Szef UdSKiOR; może przyznać działaczom opozycji antykomunistycznej, którzy są w trudnej sytuacji materialnej, życiowej lub zdrowotnej, pomoc pieniężną na częściowe pokrycie kosztów zakupu wyrobów medycznych. Projektowane zmiany pozwolą udzielać Szefowi UdSKiOR takiej pomocy również na pokrycie tych kosztów w całości.

Zmiany polegają na podwyższeniu progów dochodowych, od których możliwe jest udzielanie pomocy pieniężnej przez Szefa UdSKiOR. Mają one na celu umożliwienie udzielenia pomocy szerszej grupie osób uprawnionych, zwłaszcza w przypadkach, jeśli daną osobę dotknie negatywne zdarzenie losowe lub dozna istotnego pogorszenia stanu zdrowia, co z reguły pociąga za sobą istotne zwiększenie wydatków na ochronę zdrowia, usługi opiekuńcze lub zniwelowanie skutków zdarzenia losowego np. pożaru. Zwiększeniu ulegną również stawki

możliwej do udzielenia przez Szefa UdSKiOR pomocy, gdyż ich obecna wysokość nie zawsze pozwala na udzielenie jej w adekwatnej do potrzeb wysokości – zwłaszcza na pokrycie takich wydatków jak zakup wózka inwalidzkiego czy dostosowanie pomieszczeń mieszkalnych do rodzaju niepełnosprawności.

Zmiany pozwolą Szefowi UdSKiOR udzielić pomocy pieniężnej 2 razy w roku (obecnie 1 raz na 12 miesięcy). UdSKiOR w ramach udzielania pomocy pieniężnej prowadzi wiele programów polegających na dofinansowaniu np. wyjazdów do sanatoriów czy zakupu aparatów słuchowych – skorzystanie z takiej formy pomocy uniemożliwia później danej osobie uzyskanie pomocy w razie jakiegoś niespodziewanego zdarzenia losowego lub pogorszenia stanu zdrowia, powodującego zwiększenie wydatków na opiekę i świadczenia medyczne.

Powyższe zmiany nie spowodują automatycznego zwiększenia wydatków z budżetu państwa na pomoc udzielaną przez Szefa UdSKiOR, gdyż udzielana jest ona zawsze w ramach limitów określanych corocznie w budżecie Urzędu, których wysokość jest pochodną aktualnego stanu finansów publicznych (nie w każdym roku zresztą wykorzystywanych w całości).

Wskazane wyżej zmiany – dla zachowania systemowej jednolitości – będą dotyczyły również pomocy udzielanej przez Szefa UdSKiOR kombatantom i osobom represjonowanym, cywilnym niewidomym ofiarom działań wojennych, osobom deportowanym do pracy przymusowej i osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i ZSRR oraz represjonowanym politycznie żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych.

Dodatkowo w art. 1 projektu ustawy dotyczącym zmian w ustawie z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych zawarto rozwiązanie, na podstawie którego działacze opozycji antykomunistycznej i osoby represjonowane z powodów politycznych pozostające w zatrudnieniu, będą uprawnieni do dodatkowego urlopu wypoczynkowego w wymiarze 5 dni roboczych w roku kalendarzowym. Urlop ten nie będzie przysługiwał osobie uprawnionej do urlopu wypoczynkowego w wymiarze przekraczającym 26 dni roboczych lub do urlopu dodatkowego na podstawie odrębnych przepisów. Przyznanie tego uprawnienia jest kolejnym krokiem w unifikacji uprawnień osób walczących o niepodległość po 1956 r. z uprawnieniami osób walczących o niepodległość przed 1956 r., którzy podobne uprawnienie mają już od 1991 r., przy czym należy wskazać, że wymiar urlopu działaczy opozycji określono na pięć dni (kombatanci mają 10 dni), biorąc pod uwagę aktualne warunki funkcjonowania

przedsiębiorców w związku z panującą pandemią. Z tego powodu zdecydowano się na wprowadzenie rozwiązania zapobiegającego kumulacji urlopów dodatkowych, które przysługują z różnych tytułów.

Art. 7 projektu ustawy zawiera zmiany w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 53, z późn. zm.). Projektowana zmiana ma na celu zniwelowanie negatywnych skutków represji politycznych stosowanych przez reżim komunistyczny i godzących w wolności pracownicze. Osoby, które wskutek represji za prowadzone działania na rzecz odzyskania niepodległości zostały zmuszone do zaprzestania świadczenia pracy w wykonywanym uprzednio zawodzie, z reguły później podejmowały pracę gorzej płatną. Fakt ten miał wiele lat później negatywne konsekwencje przy ustalaniu wysokości należnych świadczeń emerytalno-rentowych. Dlatego wprowadzenie takiej nowej kategorii okresów składkowych, w połączeniu z rozwiązaniami proponowanymi w art. 11–14 projektu ustawy polegającymi na przyjęciu fikcji prawnej otrzymywania w tym czasie przeciętnego wynagrodzenia, będzie choć częściowo łagodziło ekonomiczne skutki doznanych represji.

W art. 8 projektu zawarto zmianę ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876). Na jej podstawie działacze opozycji antykomunistycznej oraz osoby represjonowane z powodów politycznych będą objęci takimi samymi uprawnieniami, jak członkowie Korpusu Weteranów Walk o Niepodległość Rzeczypospolitej Polskiej objęci przepisami ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatanach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, w zakresie wnoszenia opłaty za swój pobyt w domu pomocy społecznej. Będą mogli skorzystać z prawa do zwolnienia, na ich wnioski albo z urzędu, całkowicie albo częściowo z opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej. Przy podejmowaniu decyzji o całkowitym albo częściowym zwolnieniu działacza opozycji antykomunistycznej i osoby represjonowanej z powodów politycznych analogicznie, jak w przypadku członka Korpusu Weteranów Walk o Niepodległość Rzeczypospolitej Polskiej, w kwestii zwolnienia z opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej albo o odmowie zwolnienia organ bierze pod uwagę możliwości i sytuację finansową gminy.

W art. 10 projektu ustawy zawarte są zmiany w ustawie z dnia 14 sierpnia 2020 r. o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom zesłanym lub deportowanym przez władze Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich w latach 1936–1956 (Dz. U. poz. 1428). Projektowane zmiany dotyczą zmiany brzmienia tytułu ustawy. Zmiana ta ma na celu zniesienie cezury czasowej i dzięki temu umożliwienie przyznanie prawa do świadczenia

pieniężnego osobom zesłanym lub deportowanym przez władze Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich w innym przedziale czasowym niż w latach 1936–1956.

W art. 11–15 projektu ustawy zawarte zostały rozwiązania na podstawie, których ubezpieczonym, którzy udowodnili określone okresy podlegania różnym formom represji wskutek działania na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce, a uznanych za okresy składkowe przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych będzie przysługiwało prawo do ustalenia kapitału początkowego przy zastosowaniu kwoty przeciętnego wynagrodzenia, proporcjonalnie do okresu, w którym ubezpieczony doświadczył określonych represji. Dotyczy to okresów: osadzenia w więzieniach lub innych miejscach odosobnienia na terytorium Polski na mocy skazania albo bez wyroku po dniu 31 grudnia 1955 r. za działalność polityczną, świadczenia pracy po 1956 r. na rzecz organizacji politycznych i związków zawodowych nielegalnych w rozumieniu przepisów obowiązujących do kwietnia 1989 r., niewykonywania pracy przed dniem 31 lipca 1990 r. na skutek represji politycznych, pozbawienia możliwości wykonywania swojego zawodu przed dniem 31 lipca 1990 r. na skutek represji politycznych za działania na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce, internowania na podstawie art. 42 dekretu z dnia 12 grudnia 1981 r. o stanie wojennym (Dz. U. poz. 154, z późn. zm.).

Rozwiązanie to będzie stosowane odpowiednio do ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, jeżeli do podstawy wymiaru emerytury lub renty został wskazany okres, w którym ubezpieczony podlegał określonym represjom na skutek działania na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce. Ubezpieczonym, którym ustalono kapitał początkowy, wysokość emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, ponownego ustalenia kapitału początkowego, wysokości emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy z uwzględnieniem przepisów zmienianych dokonywane będzie na ich wniosek, o ile jest to dla nich korzystniejsze. Rozwiązania te będą stosowane odpowiednio do rent rodzinnych. Emerytura lub renta w wysokości ustalonej na wskazanych zasadach będzie przysługiwała nie wcześniej niż od miesiąca zgłoszenia wniosku, nie wcześniej niż od dnia 1 września 2021 r.

Jeżeli chodzi o zmiany zawarte w art. 3 i art. 4 projektu ustawy dotyczące odpowiednio ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób

represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. z 2020 r. poz. 1820) oraz ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1426, z późn. zm.), to mają one charakter porządkujący.

Zmiany w ustawie z dnia 14 sierpnia 2020 r. o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom zesłanym lub deportowanym przez władze Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich w latach 1936–1956 pozwolą przyznać świadczenie pieniężne w wyższym wymiarze 1100 osobom, których represje zaczęły się przed 1956 r. i trwały w okresie późniejszym. Z kolei 90 osób będzie mogło w ogóle otrzymać świadczenie, gdyż ich represje zaczęły się po 1956 r. i w chwili obecnej nie mają one w ogóle prawa do świadczenia (są to najczęściej dzieci urodzone na zesłaniach). Koszt wypłaty świadczeń dla tych dwóch grup wyniósłby ok. 2,5 mln zł.

Z kolei przepisami o korzystniejszych zasadach obliczania kapitału początkowego przy ustalaniu wysokości emerytury objęta byłaby docelowo grupa ok. 5 tysięcy osób (obecnie ok. 20% środowiska działaczy opozycji antykomunistycznej pozostaje jeszcze w zatrudnieniu). Przy obliczaniu skutków finansowych proponowanych rozwiązań należy mieć jednak na uwadze fakt, że w przypadku części z beneficjentów nowych zasad ustalania kapitału początkowego wzrost emerytury/renty będzie niższy niż wysokość tzw. świadczenia wyrównawczego wypłacanego na podstawie art. 10a–10i ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych. W takich sytuacjach nowe rozwiązania nie będą niosły za sobą skutków finansowych. Dlatego roczne wydatki na zwiększone świadczenia emerytalno-rentowe wskutek zmian zasad obliczania kapitału początkowego należy szacować na kwotę ok. 10–11 mln zł. Źródłem finansowania powyższych dodatków będzie budżet państwa. Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.